

Україна та МВФ

1

Олександр Петрик

д.е.н., заступник виконавчого директора МВФ від України в 2013-2017 роках
2025

Основні Факти

- МВФ заснований (разом із Світовим банком) у 1944 році та налічує зараз 191 країн-членів (Бреттон-Вудські близнюки);
- Персонал - біля 3100 людей з більш ніж 160 країн
- Рада директорів - 24 директора - 24 офіси, які представляють окремі країни (8 офісів) та групи країн (16 офісів); Україна в Нідерландсько-Бельгійсько-Українському офісі (всього 15 країн та три Нідерландські території)
- Сума квот USD 960 млрд (716 млрд СДР) + додаткові підтверджені ресурси: USD 668 млрд 500 СДР, тобто загальні можливості кредитування складають біля трильйона СПЗ, або 1.5 трлн USD
- Найбільші позичальники: Аргентина, Україна, Єгипет, Пакистан, Еквадор;

Нідерландсько-бельгійсько-український офіс

1. Нідерланди

2. Бельгія

3. Україна

4. Ізраїль

5. Румунія

6. Люксембург

7. Болгарія

8. Хорватія

9. Кіпр

10. Грузія

11. Вірменія

12. Молдова

13. Чорногорія

14. Пів.
Македонія

15. Боснія
Герцеговина

Нідерланди також представляють інтереси:

Аруба

Сент-Вінсент

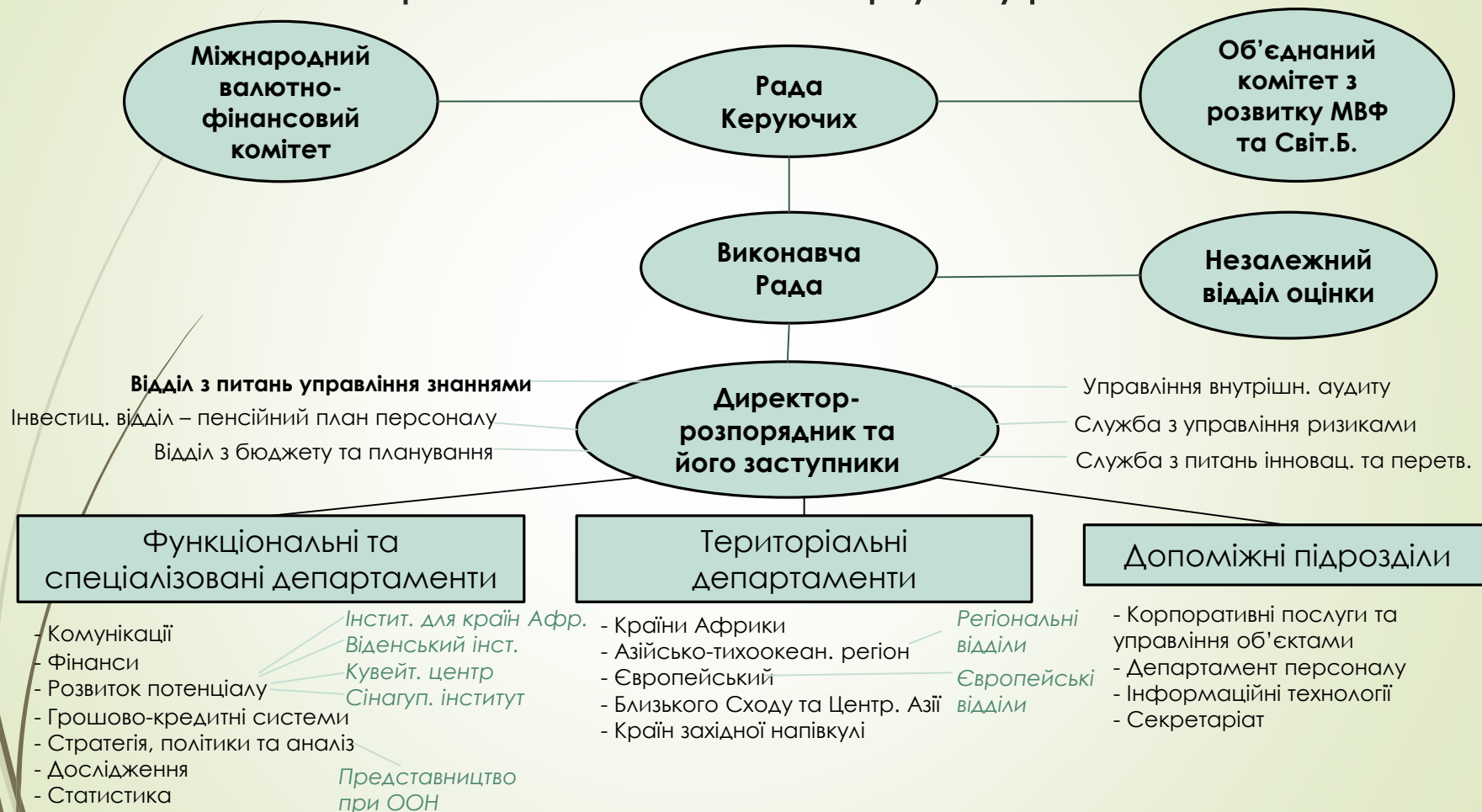
Кюрасао

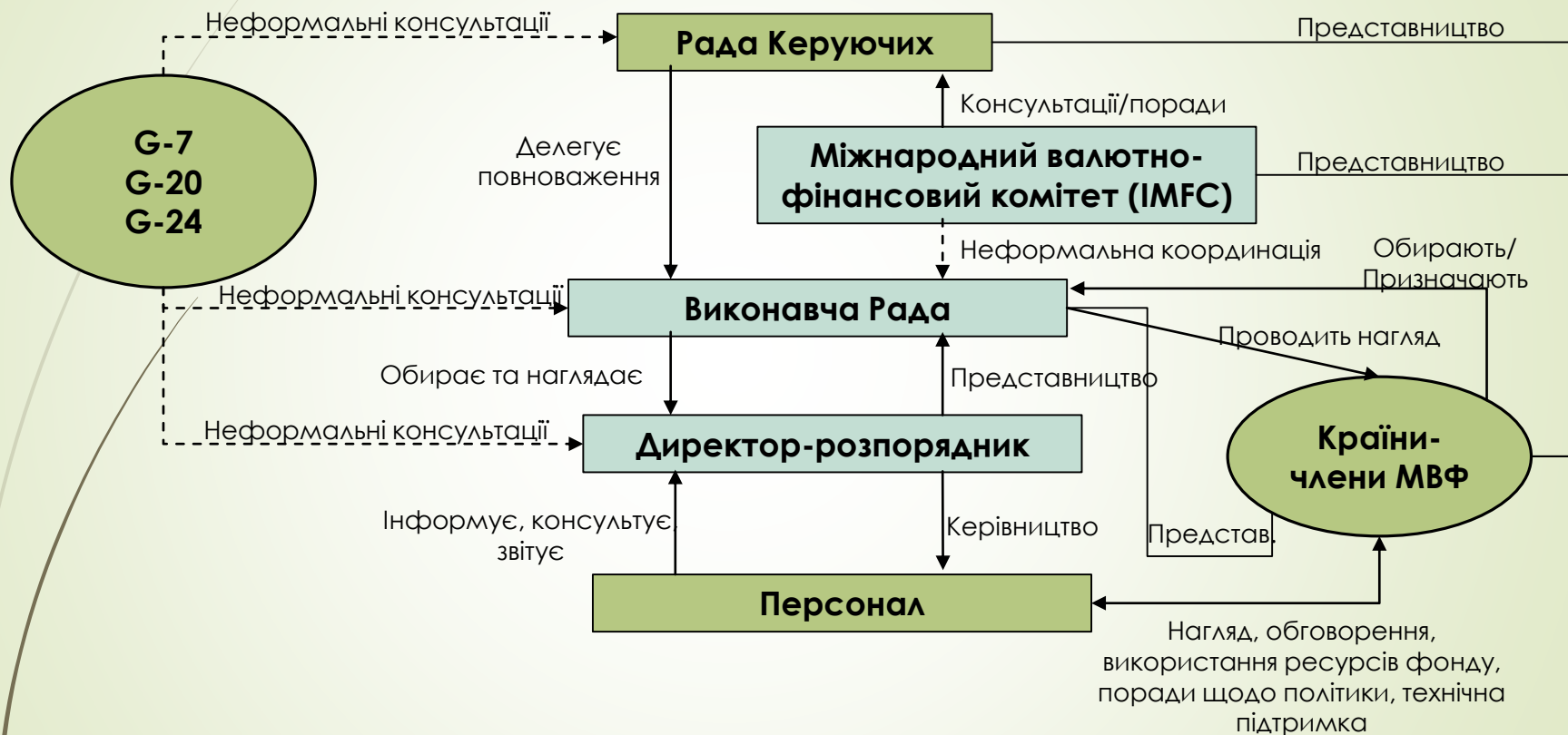
Місія МВФ

- Угода про статут МВФ - основний установчий документ, права обов'язки, функції...
- Стабільність міжнародної фінансової системи – системи обмінних курсів та міжнародних розрахунків через:
 - моніторинг та аналіз світової економіки та країн-членів (стаття 4);
 - кредитування країн-членів у разі виникнення економічних проблем в межах програм фінансової допомоги;
 - технічна допомога для країн-членів.

Організаційна структура МВФ

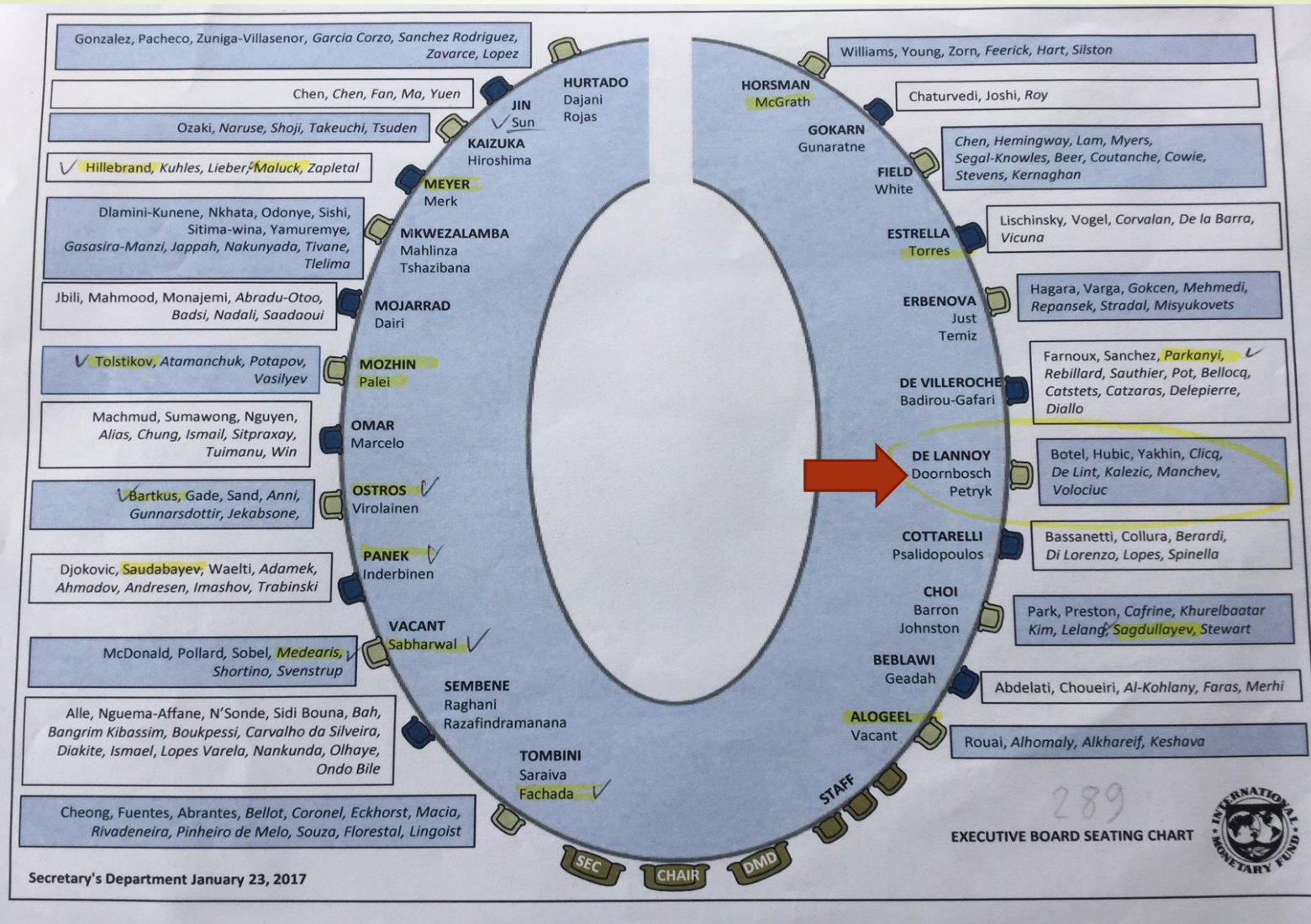

Процес прийняття рішень в МВФ

Джерело: [Studies of IMF Governance](#), Lamdany and Martinez-Diaz, 2009

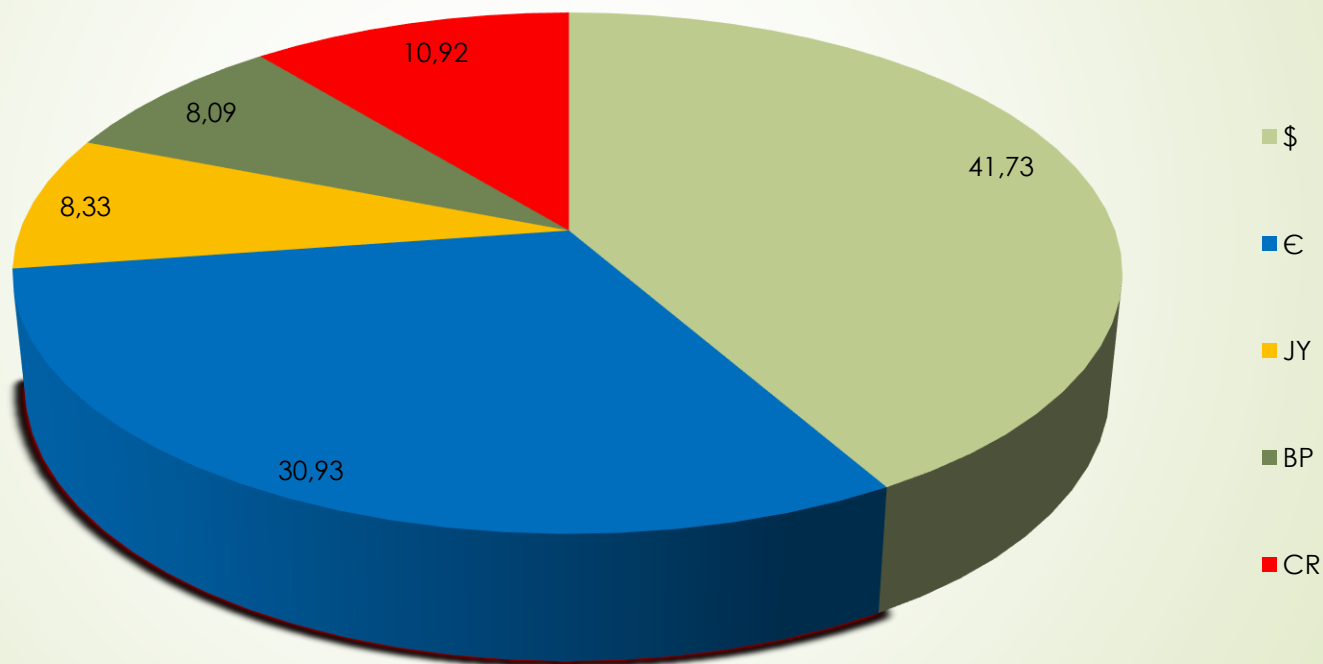
Рада виконавчих директорів МВФ

Квота, СПЗ (SDR)

- Квота є центральним компонентом фінансових кредитних ресурсів Фонду. Розраховується по формулі яка враховує розмір економіки, відкритість, плинність капіталів, резерви;
- Найбільша квота США-83млрд СПЗ (17.42%), Японія-30.8 (6.48%), Китай-30.5(6.4%), Німеччина-26.6 (5.6%), Франція, Велика Британія-20.2(4.24%), ...Україна-2млрд (0.42%)
- СПЗ є міжнародним резервним активом, який ввів в обіг МВФ для підтримки міжнародних резервів центральних банків. Складається з корзини 5 світових валют і вільно котується на фінансових ринках. Всі власні операції фонд здійснює в СПЗ.

структура СПЗ (SDR)

Інструментарій кредитування

- Пільгові програми (0%) для найбільш бідних країн (PRGT)
- Програми (Stand by)
- Програми розширеного кредитування (EFF)
- Гнучка кредитна лінія (FCL)
- Превентивна кредитна лінія (PLL)
- Інструмент прискореного кредитування для надання екстреної допомоги (RFI)

Основні критерії для отримання фінансування, що значно перевищують квоту та політика щодо боржників

- **Критерії виняткового доступу до кредиту *Exceptional Access Criteria*.**
(значний розрив платіжного балансу, але стійкість боргу у довгостроковому періоді, можливість виходу на міжнародні фінансові ринки, та програма модернізації політик та структурних реформ)
- **Політика кредитування країн, які мають невирішені питання щодо заборгованості** (заборгованість перед приватними та офіційними кредиторами)

Технічна допомога Фонду

- фінансова політика,
- монетарна політика та фінансовий сектор,
- досвід структурних реформ
- законодавство,
- статистика,
- навчання

The ownership

13

- Важливішим елементом успіху будь-якої програми є ставлення влади країни-позичальника до неї як до своєї найважливішої справи – інтересу власної держави, а не тільки для отримання фінансування (**the ownership**).
- Концепція **the ownership** спирається на теоретичну модель «принципала-агента» і визначає, що агент виконуватиме кращу роботу і досягне цілей, якщо ці цілі співпадають з його власними цілями. Інакше через асиметричну інформацію агент має більшу можливість переслідувати власні інтереси, а не ті, що відповідають принципалу (державі).
- Концепція **the ownership** щодо програм, що підтримуються Фондом, стосується ситуації, коли політичний зміст програми аналогічний тому, яким би влада обрала його сама, без участі Фонду. Іншими словами, влада «володіє» програмою, якщо вона поділяє дух програми і дійсно хоче досягти цілей програми, а не формально реалізувати пункти про наміри.

Досвід програм Фонду (1)

➤ Успішні

- **Ірландія** (2008) EFF 19.5 млрд. SDR (\$28) проблеми: високий борг, втрата конкурентоспроможності, банківський сектор, бульбашка нерухомості. Програма була успішною.
- **Уругвай** (2002) дві SBA: стабілізація банківської системи, фіскальна та боргова стабілізація, економічне зростання відновлене.
- **Румунія** (2009, 2011) SBA 11.4 млрд. SDR, 3.1 млрд. SDR, фіскальний та зовнішній дисбаланси, фінансовий сектор, приватизація та монетарна політика, в цілому програми були успішними але певні проблеми залишилися.
- **Найбільші проблемні програми МВФ:**
- **Греція, Україна** 2008-2010, Аргентина - зараз

Програми Фонду з Україною

- STF (1994-1995) Трансформаційна позика \$0.5 млрд
- SBA (1995-1998) біля \$2 млрд;
- EFF у 1998 році (3 роки \$2.6 млрд, не закінчена)
- SBA (2008) \$16.4 млрд, не закінчена
- SBA (2010) \$15.2 млрд, не закінчена
- SBA (2014) \$16.5 млрд, була замінена на
- EFF (2015, березень) \$17.5 млрд отримано 4 транші (останній у березні 2017 року) на загальну суму 5.5 млрд;
- EFF (2018 грудень) \$3,9 млрд
- SBA (2020 травень) \$5 млрд. Отримали \$1.5 млрд
- За весь період до повномасштабної війни Україна отримала \$35 млрд заборгованість \$7.5 млрд
- Дві програми RFI (2022) \$2,7 млрд
- EFF (2023) \$15,6 млрд, зміна умов кредитування

Основні умови програм для України

- Цілі програм – макроекономічна стабілізація (зменшення фіскального та зовнішнього дисбалансів), зокрема приведення державного боргу до ВВП до стійкого, підтримка безпечного рівня резервів (4.5 місяців імпорту або композитний індекс для резервів), стійке зростання ВВП не нижче потенційного рівня
- У разі крайньої необхідності реструктуризація зовнішнього боргу, проведення структурних реформ (адміністративна, пенсійна, земельна, приватизація збиткових державних підприємств)
- Створення автоматичного механізму коригування тарифів у відповідності із витратами теплогенеруючих підприємств та постачальників газу
- Посилення інститутів управління та прозорості
- Боротьба з корупцією та відмиванням грошей
- Банківська реформа та монетарна політика (ІТ та плаваючий курс)
- Під час війни забезпечення макроекономічної стабільності, платіжна система, банківська система, закорення очікувань, ефективна взаємодія з урядом

Остання програма EFF (15,6 млрд) та наступна програма з 2026 року **Зміна політики Фонду**

- Щоб ухвалити цю програму, Фонд розробив та ухвалив зміни до власної стратегії кредитування, тому що в межах існуючої стратегії було неможливо затвердити широку програму та надати довгостроковий кредит країні, яка знаходиться в стані війни, геополітичні та економічні ризики для якої є вкрай високими.
- Зміни до програм кредитування стосуються гарантій повернення кредиту (фінансування, отримане від Фонду, страхуватиметься офіційними двосторонніми кредиторами та країнами-донорами) і мають застосовуватися у випадках високих ризиків та невизначеностей, що пов'язані із зовнішніми потрясіннями та знаходяться поза контролем влади країни-позичальника.

Глобальні проблеми до вирішення яких залучений МВФ

- Зміна клімату
- Зростання нерівності
- Бідність
- Міграція
- Корупція
- Борг
- Запобігання фінансових криз

Література

19

- Financial programs of the International Monetary Fund. Oleksandr Petryk, Vitaly Batkovsky, 'Herald' NBU N6, 2014 (укр. №6 2014 Вісник НБУ)
- Oleksandr Petryk THE IMF PROGRAMS:COUNTRIES' EXPERIENCES AND THE IMPLICATIONS AND PROSPECTS FOR UKRAINE. JOURNAL OF EUROPEAN ECONOMY, Vol. 16. 4 (63). October–December 2017, Publication of Ternopil National Economic University (англ.-укр.)
- . О.І. Петрик УКРАЇНА ТА МВФ: ОСНОВНІ АСПЕКТИ СПІВРОБІТНИЦТВА Економіка України №5 2019
- Промінь оптимізму МВФ крізь туман світової економіки https://zn.ua/ukr/macrolevel/promin-optimizmu-mvf-kriz-tuman-svitovoyi-ekonomiki-257403_.html
- Чому політикам важливо розуміти взаємозв'язки цілей макроекономічної політики, 29 липня 2022, <https://voxukraine.org/chomu-politykam-vazhlyvo-rozumity-vzayemozv-yazky-tsilej-makroekonomichnoyi-polityky/>
- На яких умовах можлива програма з МВФ , vox Ukraine, 23 серпня 2022 року <https://voxukraine.org/na-yakyh-umovah-mozhlyva-programa-z-mvf/>
- Трансформація стратегії кредитування Фонду та фінансові програми МВФ в Україні, Олександр Петрик, 4 квітня 2023 року,
 - <https://voxukraine.org/transformatsiya-strategiyi-kredytuvannya-fondu-ta-finansovi-programy-mvf-v-ukrayini>